

# Saamelaiset, opetelkaa demokratiaa!

## Puheenaihe

Tällainen ajatus tuli mieleeni luukiessani Lapin Kansasta (27.10.) Rovaniemellä pidetyn saamelaiskäräjien kokouksen uutisointia. Niin, demokratia näyttää olevan joillekin saamelaisille vaikea laji, vaikka se on länsimaisen yhteiskunnan perusta.

Ei voi olla itsetarkoitus, että saamelaiskäräjien kokouksissa istutaan ja puhutaan pitkään. Saamelaiskäräjissä vallan illuusio näyttää muodostuvan pikkuasioista kinastelemisesta ja päättämisestä.

Mikä on syynä siihen, että saamelaiskäräjien jäsenet ja työntekijät eivät kykene pelamaan samaan maaliin?

Demokratia on meille saamelaisille tärkeä asia, kun se

 **Sovitut pelisäännöt ja saamelaisten oma itsehallinto eivät ole vielä kykeneviä rakentamaan saamelaiskäräjien jäsenten välille ymmärtämystä, välittämistä ja luottamusta.**

ymmärretään sekä tavallisen saamelaisen että yhteisvastuun näkökulmasta. On sanottu satuvasti, että ihmisen kyky hyvään tekee demokratian mahdolliseksi ja että hänen ikuinen

viettimyksensä pahaan tekee demokratian välttämättömäksi. Joillekin saamelaiskäräjien jäsenille näyttää olevan vaikea tunnustaa se, että saamelaispolitiikassa ja julkisessa hallinnossa on lain lisäksi nojaututtava näihin yleisesti hyväksytyihin periaatteisiin.

Kokouksesta tehty uutisointi osoitti, että sovitut pelisäännöt ja saamelaisten oma itsehallinto eivät ole vielä kykeneviä rakentamaan saamelaiskäräjien jäsenten välille ymmärtämystä, välittämistä ja luottamusta.

Vaikka laki määrittelee rajat, joita ei saa ylittää, niin kaikille käräjien jäsenille ei ole vieläkään selvää, mikä on kunkin velvollisuus äänestäjiään kohtaan. On turha kuvitella, että rettelöimällä ja puheenjohtajaa tai

hallitusta vaihtamalla saataisiin valmiiksi saamelaisten maailma, joka on tekemisissä kesken eräisyyden, rajallisuuden ja alati muuttuvien prosessien kanssa; myös saamelaispolitiikkojen on elettävä ajassaan.

Muistutan, että vasta sellainen toiminta on uskottavaa, missä lähdetään saamelaisten ihmisten arvoista ja -elämän yhteisöllisestä luonteesta, missä etsitään demokraattisen prosessin kautta oikeudenmukaisuutta. Tällainen toimintatapa ottaa huomioon realiteetit, mutta ei kiellä niitä rajoja, jotka eivät ole poistettavissa.

Näitä kahta asiaa ei tule väärällä tavalla toisiinsa kytkeä, kuten nyt näytti kokouksesta tehdyn uutisoinnin mukaan tapahtuneen.

Saamelaisten asioihin liittyvä priorisointikeskustelu näyttää saamelaiskäräjissä kulkevan tällä hetkellä ristiaalokossa. Julkisuuudessa niistä jaksetaan olla tietyn ajan kiinnostuneita ja vääntää kättä tosissaan. Sitten uudet asiat peittävät keskustelun alleen, kunnes joku ottaa ne jälleen esille.

Oudoksi keskustelu muodostuu, kun joku alkaa voimakkaasti määritellä toisten puolesta, millainen saamelaisen itsehallinnon ja maanomistuksen tulisi muotoutua. Silloin ei voi välttyä vaikutelmalta, että ollaan ajamassa tiettyä yhden osapuolen käsitystä saamelaisten elämästä ja ihmisarvosta. Tällaisia puheenvuoroja tulemme kuulemaan jatkossa varmaan yhä useammin.

Elämä on jatkuvaa rajojen opettelua ja mielekkyyden löytämistä. Mikäli me saamelaiset emme yhdessä löydä joitakin päälinjoja ja -periaatteita priorisointiin, ne joilla on valtaa, tekevät sen meidän puolestamme. Nykyhistoriasta löytyy lukuisia esimerkkejä siitä, miten suljetut yhteisöt saattavat vakavasti sokeutua omalle todellisuudelleen ja rappeutua sekä perustehtävänsä että moraalinsa osalta. Tämän vuoksi on lähtökohtaisesti tärkeää, että saamelaiskäräjät puheenjohtajansa johdolla on yhteydessä myös ulkomailmaan ja osallistuu vastuullisesti keskusteluun saamelaisia koskevista asioista.

**JOUNI KITTI**

entinen saamelaispolitiikko